

Geestelijke verrukking

Jan Proos

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Artikel over een gesprek van Augustinus met zijn moeder. Het is een voorbeeld van geestelijke extase, een emotionele geloofservaring.
Bronvermelding	Proos, J.P. (2010) Geestelijke verrukking. In: Aan de slag met Augustinus, Bronnen van inspiratie - deel 2 (pp. 75-77) Gouda: Lectoraat Onderwijs & Identiteit
Thema *	Inspiratiebronnen
Gebruik **	Hart
Plaatsingsdatum	2010
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Geestelijke ervaringen, geestvervoering, emotionele geloofservaring

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevend*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

Tekst 19 Geestelijke verrukking

De onderstaande tekst over het gesprek van Augustinus met zijn moeder is heel bekend geworden. In de traditie staat dit gesprek bekend als een voorbeeld van geestelijke extase, waarbij mensen in geestvervoering raken. Dit gesprek is ook voorbeeld geworden van veel afbeeldingen van Augustinus en zijn moeder. In de reformato-
risch traditie staat deze geestelijke vervoering niet zo in de belang-
stelling, omdat men daar meer gericht is op de rechtvaardiging en de heiliging. In evangelische kringen is meestal meer ruimte voor emotie en geloofsbeleving. Het is zonder meer nuttig dat we in het christelijk onderwijs kennismaken met deze emotionele geloofser-
varingen.

X Gesprek van Augustinus met zijn moeder over het Koninkrijk van de Hemelen

*Toen nu de dag aanstaande was, waarop zij uit dit leven zou schei-
den, - welke dag U bekend was, maar ons niet - was het door U, naar
ik geloof, in Uw verborgen wijze van handelen, zo beschikt, dat wij
samen, zij en ik, geleund stonden aan een venster, vanwaar men uit-
zicht had op de binnentuin van het huis, waarin wij vertoefden, daar,
te Ostia aan de Tiber, waar wij, ver van het gewoel van de wereld,
na de inspanning van een lange reis, krachten verzamelden tot de
zeereis. Wij spraken dan samen zeer liefelijk en vergetende hetgeen
achter was en strekkende ons tot hetgeen voor was, vroegen wij el-
kaar in de tegenwoordigheid van U, die de Waarheid bent, hoe het
eeuwige leven van de heiligen zou zijn, hetgeen het oog niet heeft
gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen
niet is opgeklommen. En wij smachtten met de mond van ons hart
naar de wateren van boven uit Uw bron, de bron van het leven, die
bij U is, opdat wij, door die wateren besprenkeld, naar de mate van
ons begrip, zo goed we dat konden, over een zo verheven onderwerp
konden nadenken.*

*Toen nu ons gesprek zo ver gekomen was, dat het ons toescheen, dat
geen enkele genieting van de vleselijke zinnen, hoe groot die ook
ware en in hoe helder aards licht die ook schitterde, waardig was om
vergeleken te worden met de heerlijkheid van dat leven, ja zelfs ook*

maar genoemd te worden, verhieven wij ons hart in klimmende ver-voering tot het Zijnde zelf en doorliepen trapsgewijs alle lichamelijke dingen en de hemel zelf, vanwaar de zon en de maan en de sterren lichten over de aarde. En wij stegen nog hoger, in ons hart overdenkend en besprekend en bewonderend Uw werken en zo kwamen wij tot onze zielen en stegen ook daar boven uit, om het land van de onuitputtelijke vruchtbaarheid te bereiken, waar Gij Israël weidt tot in eeuwigheid met het voedsel van de waarheid en waar het leven de wijsheid is, door welke dat alles wordt, zowel wat geweest is als wat zijn zal, maar zij zelf wordt niet, maar is zo, als zij geweest is, en zal altijd zo zijn. Ja veeleer: in haar is niet een geweest-zijn en een zullen-zijn, maar alleen het zijn, daar ze eeuwig is: want geweest-zijn en zullen-zijn is niet eeuwig. En terwijl we over haar spraken en naar haar smachtten, raakten wij haar min of meer aan met de gehele beweging van ons hart; en wij hijgden en wij lieten daar gebonden de eerstelingen van de Geest en keerden terug tot de klank van onze mond, waar het woord een begin en een eind heeft. Maar wat is gelijk aan Uw Woord, onze Heere, dat in zich blijft zonder te verouderen en dat alles nieuw maakt?

Wij dan spraken aldus: Indien in iemand zwijgt de onrust van het vlees, indien zwijgen de gedachten aan de aarde en de wateren en de lucht, indien zwijgt het uitspannel en de ziel zelf zwijgt en, niet aan zichzelf denkend, boven zichzelf zich verheft, en de dromen en de openbaringen van de verbeelding zwijgen en elke tong en elk teken en al wat voorbijgaand van aard is, indien dat voor iemand geheel zwijgt - want indien iemand het horen kon, zouden al deze dingen zeggen: niet wijzelf hebben ons gemaakt, maar Hij heeft ons gemaakt, die blijft in eeuwigheid - indien zij, na dit gezegd te hebben, weer zwegen, omdat zij hun oor gericht houden op Hem, die hen gemaakt heeft, en indien Hij zelf alleen sprak niet door hen, maar door Zichzelf, zodat wij Zijn Woord zouden horen niet door de tong van het vlees noch door de stem van een engel, noch door de klank van een wolk noch door de raadsele van een gelijkenis, maar wij Hemzelf zouden horen, wie wij in al deze dingen beminnen, wanneer wij Hemzelf zonder dat alles zouden horen, zoals wij nu onszelf uitstrekken en in snelle gedachte aanraken de eeuwige wijsheid, die boven alles stand houdt; indien dit dan blijvend was en het andere schouwen, dat van zo geheel andere aard is, verdween en alleen dit

een zijn beschouwer meevoerde en in zich opnam en verborg tot innerlijke vreugde, zodat het eeuwige leven zo was, als dit ogenblik van begrijpen, waarnaar wij hijgden, geweest is - zou dat dan niet zijn: "Ga in, in de vreugde van uw Heer?" En wanneer zal dat zijn? Zal het zijn wanneer wij allen opstaan, maar niet allen veranderd zullen worden?

Dergelijke dingen zei ik, zij het dan niet op die manier en met die woorden: maar toch, Heere, Gij weet, dat op die dag, toen wij dergelijke dingen met elkaar spraken en onder onze woorden de wereld met al haar bekoringen voor ons haar waarde geheel verloor, zij toen zei: "Mijn zoon, wat mij aangaat, niets in dit leven bekoort mij nog. Wat ik hier nog moet doen en waarom ik hier ben, weet ik niet, want van deze wereld verwacht ik niets meer. Eén ding was er, waarom ik nog een weinig in dit leven wenste te blijven, namelijk, dat ik u mocht zien als een katholiek christen voor mijn sterven. Meer dan mijn verlangen heeft God mij geschonken, zodat ik zelfs mag zien, dat gij met verachting van aards geluk Zijn dienaar bent. Wat doe ik nog hier?"

Vragen:

1. Lees de tekst rustig door en probeer te begrijpen wat Augustinus vertelt over zijn geestelijke ervaring. Welke beschrijvingen roepen herkenning op en welke zijn meer bevreedend?
2. Is er in de godsdienstige vorming in het christelijk onderwijs voldoende ruimte voor het naar voren brengen van geestelijke ervaringen?
3. Heb je voorbeelden van kinderen die spreken over hun ervaringen met God of met geestelijke zaken?
4. Is het nuttig om geestelijke vervoering als een aspect van het geloofsleven weer op de agenda te zetten?
5. De evangelische beweging heeft veel nadruk gelegd op de emotionele beleving van het geloof. Is dit een correctie op de meer verstandelijke benadering van de reformatorische traditie?
6. Iemand uit Indonesië zei pas dat reformatorische christenen zo weinig blijdschap in hun geloof laten zien. "De preek is een uitlegging van het Woord, er wordt gebeden en gezongen, maar waar is de vreugde te zien?" Wat zou je daarop zeggen?